

Tiltak mot mose i kulturmarkseng

NIBIO, avdeling kulturlandskap og biomangfold og Norsk Landbruksrådgiving er nå i gang med et prosjekt som skal teste ut forskjellige metoder mot tett mosedecke i artsrik kulturmarkseng. Prosjektet er 3-årig, og har mottatt støtte fra Landbruksdirektoratet, gjennom Klima og miljøprogrammet.

BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET

Utfordringene med tett mosedecke i kulturmarkseng er ingen ny problemstilling for norske bønder. Likevel tyder undersøkelser og rapporteringer fra gårdbrukere i dag på at tett mosedecke er ei sterkt økende utfordring i artsrik kulturmarkseng til tross for at de skjøttes. Hvis mosemattene får utvikle seg fritt vil dette på sikt føre til at planter som er typiske for slike arealer fortrenses, og frøspringen hemmes.

Konvensjonelle måter for gjødsling og kalking av slike områder er vanligvis ikke tilrådelig da dette også medfører at artsmangfoldet reduseres og strukturen i enga endres. Det er derfor behov for kunnskap om hvilke tiltak som best kan egne seg mot slike tette mosematter.

Tett mosedekke har blitt et økende problem i mange kulturmarksenger de siste årene, til tross for at de skjøttes.

Foto: Synnøve Norddal Grenne/Bolette Bele, NIBIO.

MÅLSETNING

Målsetningen for prosjektet er å teste ut ulike tiltak for bekjempelse av tette mosematter i kulturmarkseng, og undersøke hvilken effekt de ulike tiltakene har på mosedekket og det biologiske mangfoldet.

DELMÅL:

- Undersøke næringsstatus og pH i et utvalg kulturmarksenger
- Teste ut praktiske tiltak og undersøke effektene på det biologiske mangfoldet
- Øke kunnskapen om egne praktiske tiltak mot tette mosematter, og formidle råd til målgruppen

MÅLGRUPPE

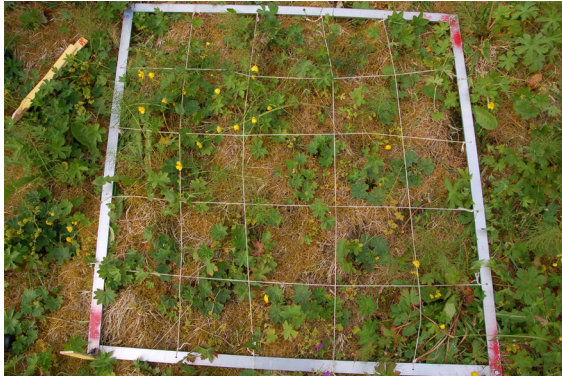
Målgruppen for prosjektet er gårdbrukere og andre som jobber med skjøtsel av artsrike kulturmarksenger, rådgivingstjenesten og forvaltningen.

STUDIEOMRÅDER I TRØNDELAG OG MØRE OG RØMSDAL

Etter innspill fra regional og lokal forvaltning, samt fra fagpersoner som har god oversikt over kulturmarksengene i regionen, ble det valgt ut studieområder i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal og i Malvik

Venstre bilde: Forsøksblokk der mosedekket er behandla på følgende vis i de fem rutene (fremst til bakerst i bildet): gjødsling med aske, kontroll, brenning, raking og gjødsling med sauegjødsl. Bilde til høyre: Denne forsøksruta er gjødsla med aske.
Foto: Bolette Bele/NIBIO.

I partier som domineres av mose, ser det ut til at dette først og fremst går på bekostning av grasartene.
Foto: Synnøve Nordal Grenne/Bolette Bele, NIBIO.

kommune, Sør-Trøndelag. Studieområdene i prosjektet har fått skjøtelsesplaner utarbeida i henhold til Handlingsplan for slåttemark, og er klassifiserte som A- svært viktige og B- viktige lokaliteter.

MEKANISKE TILTAK OG NATURGJØDSEL

I de forsøksfeltene som ble anlagt i Malvik og Tingvoll i 2016, er det gjennomført ulike behandlinger for å bekjempe de tette mosemattene. I mai 2017 ble forsøksrutene behandla med raking, brenning, gjødsling med sauegjødsel og gjødsling med aske. Rutene vil bli analysert igjen i 2018 for å undersøke hvilken effekt de ulike tiltakene har hatt på mosedekket og artsmangfoldet. Jordprøver vil bidra til å belyse næringsstatusen i jorda.

TETT MOSEDEKKET OG FRØSPIRING

Det er etablert et eget forsøk for å teste ut hvilken effekt mosedekket har for frøspiringen hos to typiske kulturmarksarter (blåkløkke og smalkjempe). Frøene ble sådd ut i to lokaliteter i Malvik, høsten 2016.

FORELØPIGE ERFARINGER FRA PROSJEKTET

Noen foreløpige observasjoner og erfaringer kan summeres opp. Flere grunneiere melder om at mosedekket har økt betraktelig i mange av kulturmarksengene de siste årene, selv om de utfører skjøtelsesplanene. Flere av brukerne kobler moseproblematikken opp mot bruksendringer av arealet, slik som manglende beitedyr, mindre næringstilførsel og utarming.

I de undersøkte lokalitetene, er det i hovedsak innslaget og dekningen av engkransmose som er dominerende. I enkelte enger er også tette matter/tuer av bjørnemose et problem. Vegetasjonsanalyser viser at i partier med svært høy dekning av moser, vil dette i første omgang gå utover forekomsten av grasarter. Dette påvirker den totale av arter og fører til at fôrproduksjonen i enga reduseres.

Tette matter/tuer av bjørnemoser er svært arbeidskrevende å bli kvitt, i og med at rothårene er tett sammenfiltra og går dypt ned i jorda. Foto: Maud Grøtta, Norsk landbruksrådgiving.

FORMIDLING FRA PROSJEKTET

Resultater fra prosjektet vil formidles gjennom nettsidene til NIBIO og Landbruksrådgivinga. I tillegg vil det skrives fagartikler og holdes foredrag til målgruppen. Prosjektresultatene vil oppsummeres under markvandring og som rapport.

PROSJEKTORGANISERING

Prosjektet gjennomføres av NIBIO, avdeling for kulturlandskap og biomangfold i samarbeid med Norsk Landbruksrådgiving. Bolette Bele hos NIBIO er prosjektleder.

Viktige diskusjonspartnere i prosjektet er Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Møre og Romsdal (v/skjøtselsgruppa), Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (ressursgruppe for miljø) og Fylkesmannens landbruks- og miljøavdeling i Nord-Trøndelag.

Prosjektperiode: 01.01.2016 – 31.12.2018

MEDVIRKENDE I PROSJEKTET

Maud Grøtta, Norsk Landbruksrådgiving
(Landbruk Nordvest)
Synnøve Norddal Grenne, NIBIO
Knut Anders Hovstad, NIBIO

KONTAKTPERSON

Bolette Bele, avdeling for kulturlandskap og biomangfold.
Kontoradresse: Vinnavegen 38, Kvithamar,
7512 Stjørdal
bolette.bele@nibio.no, tlf. 91 19 53 59

LENKER

Norsk Landbruksrådgiving: <https://www.nlr.no/>

Prosjektomtale hos Landbruksdirektoratet:

<https://www.slf.dep.no/no/miljo-og-okologisk/klima-og-miljoprogrammet/prosjekter-2013/naturmangfold-og-kulturminner/tiltak-mot-tett-mosedekke-i-kulturmarkseng-utpr%C3%B8ving-av-metoder-som-ivaretar-det-biologiske-mangfoldet>

Les mer om handlingsplan for slåttemark hos Miljødirektoratet <http://miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DN-rapporter/Handlingsplan-for-slattemark/>

FORFATTERE:

Bolette Bele¹, Synnøve Norddal Grenne¹, Maud Grøtta²
¹NIBIO, Pb. 115, 1431 Ås og ² Landbruk Nordvest

bolette.bele@nibio.no
synnove.grenne@nibio.no
maud.grotta@nlr.no